

Маянык оюулар улуус нөһкислэригэр ахсынны 17-18 күннэригэр ыһыллыбытлара. Түөрт хайысханын арайгылыбыт болор салайааччылара — улуус баһылыга А. Т. Ноговиндын, баһылыгы бастагы солбуйааччы А.А. Ноговиндын, баһылыгы үтүө усунна инвестиционнай боспуростарга солбуйааччы И.К. Митусев, баһылыгы социальнай боспуростарга солбуйааччы О.Ф. Петрова. аһан эрэр сай

Улус киинизин отчугу улус хайагтын аппаратын үлгүлгөтөрү, улус басы тэрилтэлэрин салаахчылары, ювенал бөлүмдөк ошолотторо кыттыны ыттылар. Тымны күн туран уюула отчугу хайагтын бирикит, үтүн-хамнас ыттылыштын бил-көрө ошорор буолаллар, саала күн наһаа элбөк сук. Ыттылыга сүрүнтөн, газ ситиме хаан кириэри, көһөрүлүү кыттыла-астарыгар дын турулуун, ээр ытга үтэ булалларыгар көмөлөтүү, сибээс үтүтүн, суол ошолуун, иттигэ хабосуну, ээ үтү сыантын, хааныстытын о. д. а. бопуруостары туоһулашлар.

тайаарга элн мэтэртэ. Ыны илнлэ бэрээхэжэни
туруурта. Олохон бородууа — эг, арым сына
ырахан, илнлэ сэтхэг сүрүнүүр наадан эгтэ.
Олонхо ыһадын тэрийнлэ, тулуу ыһаа, ыһаа,
сэтхэг мэтхэг, сулуу онотурута, ода, үлэ
хайхаларыг улуу салалта тэрийнлэ, олох
үчүтэйдик үлэсэбтэн болотэртэ. Баһылык үлэ
сэтхэгтэн сынална.

Пенсионер үлз бгэрэнгэ В.И. Керемсов бэлхлүк үлгэ үчүтэйин бэлгэтэтэ, үлгэн сөгтсөгүнэн сыналзана.

Муннах кыгыттахтарын куластайынын түмүтэр, улуска азан эрер сыга ыгытыгыг үтө сөтөөбүнэн сыналган.

Алексей СЛЕПЦОВ

Удус дьахтаньын 2015 сылтан үлэтин отчуотун Төлөй нэһилиэгэр ахсынньы 22 күнүгэр 14 чыастын баһыттылынна.

Угус бэлгэтийн тулгуур солбиуулагч В.М.Перинов очигтгаар бэлгэу салайн иднэ-
сэргэлтэ, Бэлгэсэ угуулаагүй тэд халаагчтайбан управленийн нэгдэллэгт А.П.Зарова,
социалнай көмүсөөл управленийн нэгдэллэгт Л.В.Тосуева, киин бэлгэсэ кэсэбэйнай
быраага А.И.Коркин, пенсионнай управление салбэргэсэ В.С.Христофорова, "Ростелеком"
Чурагчлыаагы салайн диригкэргэ С.Д.Васильева, ветеринарнай управление нэгдэллэгт
В.И.Еремеев, "Огноо оюу" тэрилтэ диригкэргэ В.Д.Погов, Чурагчлыаагы "Метизатор" тэрилтэ
салайгааны П.М.Маисров усевэ да агтыр сэргэлтэлэр.

Сўрун дўкўлати В.М.Пермяков оморто. Муниази нэтиеток баъиыга Н.И.Аммосов сал-
ийан йылта. Дюн кэлиети баъиыга үнүрт, ал эбэр барыга 72 аюхтоок кэиэн очуоту ииттэ.
Бийытыларга сўрунсон, бэгэрээнэрт кэрүлтэр чотонилерти туоһуластылар. Сири
докумуннаһы туһунан эбэх кэири йыйлта. Республикада благоустройство сыла
билтерилибитигинэн, онуока туһуланар дэһалтар бэсээнэрин йыйтылар.

Билгымалар юниеритизмтэн элиелгэр киирдиг. Онууса Талой алаасокторо бастаылан, сана уйуулан туулууга суһалтыг түмүктэнигин туурорустулар. Билигин үлгүнү спорор уйууланнара харбах туруктаах булан, орус тымынын эттири. Көндөйө бүтүт сана таас уйуулан дьигэ үлгө киирэ оморугар эрлериин билердигер. Чурагыга кини балыыга икөөс уочарата туулуун алаас кииринигэр этии киирдэ. Дьон, чуолган кырдыаастар балыыга икөөс уочарата туулуларыгар бары күүһү уурага, улус сайдылгылар биер улахан хардыы оңолуларыгар туурорустулар. Олтовокою кииринигэр эмие икөөс этиилери киилэрэн, биергэ үлгүнор бөдөлүктэрин тиертир. Телейдэр 2017 сылга киилиилкээрэ икөөктөн тэрелилбитэ 25 сылын уонна Талой сурууа киирибитэ 250 сылын билилгир үлгүлөрдөр тэрелилгээк. Онуо биер улахан дыһалынан парка туулуун боппуроһа турар. Тууу үбүтөниг улаһыынан, улус дыһалгылар номо, өйөбүт көрүлгүлгэр, бортокусуга ачанан туурорсууларын киилттэрдигер.

Сынбыла токтооттоо, дөө-сөргө улуу даалгатын ыялар үлөтүн күнөтө көрө-иет, хайыага аага сыгылар буолун, үгүс сураһыла суок сөргөтүн бөлөтөтүлөр. Наньлюк споктооторо биер сайыанан "үлөтө сөтөөбүтүн" сыаналаштылар.

A. ЗАХАРОВ

ЫНАХ СҮӨҺҮ КЫТАРААБАТЫН ТУҺУГАР

Бийлжүктүн ветеринарий управление УЗИ аппарат ылымыга. Битерин курдук, улууспутугар ынах кыпаралыныгыттын элбик ночноот тахсар. Бу аппарат ынах ууланьытын боинарылыга, теруеу ылыгы угасан кемелгээк буюуктаагыт, хайдах үтүлгүлүгү тулуун ветеринарий управление нажалыны В. И. Еремееван интервьо ыган хайыгылыгыгар таагаран турабыт.

Бүгүнкү турмушун, УЗИ аппаратынан Баагыга 80 сүгүнү бербейткөзгөтөтөр. Ишине уулангы бырылына үрүк. Оттон Төлөгө агро-окула 13 ынарын бербейткөзгөтөтөр түмүз, 11 эр ынак уулаңа билибит. Кытааныха 20 ынакстан 14 дэ уулаң.

Сайлаалар киргизлор эрери, нгилниктен бирдингизен эмс буслар. Онон тий-
ин бэрбиереконирз, транспорт ороскута ыараманын, калалыбат. Нгилниктер
тия халыйысть батыр специлитастар бу дыйлажа куусу ысыкхастарын наада. Бир
ынагы бэрбиерекеттин сыналга — 130 солк.

Тыя халаагүйн хэргийн удирдлагын тэрийн үйлдвэр, Мянхидгайны тэсүү, сүеү илгэр компаниа турар крсно-пестрой борула сүеүлүр туруктарын крсно-пестр кндр сарыттылар. Сүеүлүр туруктара үчүз. Ичинэ зоотехнигийн В. В. Савонов сыйыарылын үлгүн эрэр. Искусственный симбиозинен бу сүеүлүр бубаны сорута турар.

„Энхлэлтийн билигийн онолун“ дунд өбүгдэлтэртэй энхлэлтэр олохуудууд куннэгэ нэрсууд. Сүмүүтэйг тэрүүбү ылан, үүтүн, элнэн ханчыллыгта, дохуоттай бусуудта кыналыгтаг.

Александр СЛЕПОВ.

Сэтгэн Боло төрөөбүтэ 110 сылыгар

СЭНЭН БОЛО ҮЛЭЛЭРЭ ҮЙЭТИТИЛЛЭР

Билдэлтэх саха историческай фольклорун хомуйааһы, археолог, кыраайы үөрэтээччи, чинчийэччи Дмитрий Иванович Дьячковский – Сэтгэн Боло төрөөбүтэ 110 сылыгар ааһымал III-с республикатаагы кыраайы үөрэтэр кэмпирионсий Чурапчы улуутун Ойуулуун нөһүлүөтүн аграрнай техникумун баһааһыгар ахсынны 22 күнүгэр буолла.

Кемпирионсий пленарнай муньаһар Чурапчы улуутун баһылыга А.Т. Ноговицын, улуус депутаттарын Сэбиэтин председатели Я.П. Оконешников, улуус баһылыгын үлсө-хорчылга уонна инвестиция боптуурустарыгар собуулааччы И.К. Матвеев, улуус баһылыгын социальнай боптуурустарга собуулааччы О.Ф. Петрова, Е.Ярославский аатынан Хотугу норуоттар историктары уонна култураларын холбоһуктаах госу-дарственный музейин дириэктэри, н.и.с.с. Е.С. Шишмэтин, ити музей археологияга уонна этнографияга салаатын салайааччы В.В. Попов, Чурапчытаагы государственнай физ-культура уонна спорт институтун доцента, ф.и.н.с. Е.Г. Винокуров, Сэтгэн Боло сиэнэ А.И. Снепова (Боло), Е.Ярославский аатынан Хотугу норуоттар историктары уонна култураларын холбоһуктаах сударыстыбаннай музей дьыттын сөбүдүссэһэ А.И. Прибылых, Саха сирин Гуманитарнай чинчийэр Институтунтан н.и.с.с. В.Е. Васильев, кыраайы үөрэтээччи, б.и.с.с. С.Р. Попов-Ситерой Сэмэн, Ойуулуун нөһүлүөтүн баһылыга Л.В. Ефремова кытылыны ыһылар. Улуус баһылыга Андрей Тимофеевич уруксу музей дьыттар сөрүүтүлүн, үлэһиттэригэр тыл эттэ: “Ойуулуун нөһүлүөтэ билини улуустулар музейы үлэһитини таһаарылаахтык үлэһит-хамсыы спортор. Хомойуох иһин, оорук нөһүлүөтүгэрэ тийдээс, музейдар сабыллан тураллар, кыһынны олук үлэһиттэр. Сайынны кэмэ үлэһит да, ордуктаа ордук сыдыабыттар. Улуустулар көбө сыдыаар (передвижной) музейы үлэһиттэр А.Д. Аммосов үлэһиттэрэ. Кини бэйэтин көрүстүбүтүн, улууска эрэ буолбакка, Дьоккуускайга кытылар бары дьаһалларга көхтөөхтүк кыттар. Итинник үтүө саҕалаһынар билини улуустулар бааларыттан үөрөбүт. Бүгүнтү дьаһалтан улахан суолта, болгомто уурултан, кэмпирионсийга кытта кэлбит тэриитэ са-лайааччылар, учуонайлар бааларынан, Ойуулуунтан саҕаланан музейга дьыла саҕаланан барыа дьон эрөө саньыбыт”. Е.С. Шишмэтин: “Ойуулууннаагы Сэтгэн Боло музейин сөбүдүссэһэ Лидия Петровна сүрдүк үлэһит дьылаат онордо. Эһэн эттээх, Сэтгэн Боло урут сахалартан аны үөрэтээх историк дьоннор суук эрдэхтэринэ, саха үөрэтээх, суруйар, аһар буолбут

дьоннор дьаһалтан турат, саха фольклорун, историческай сэтгэтири, сирдэрин-уоттарын, төрүттэрин үөрэтэн хааларыт элбэт-сүтүт үтүөлүк дьон буолаллар. Оно эһини улуускуттан Сэтгэн Боло уонна Өндөрүсүө Саабын курдук дьоннор нэһиликкэ сыдыан, сүрдүк улахан, көсүлүк үлэһит ыһылыгынан туһунан биллэтих тустаахтык. Манытаһынан Чурапчы улуутун баһылыга А.Т. Ноговицын салайааччы киһи быһыынан, сүрдүк үлэһит, дьирин толкуйдаах, суолтаах этнограф, историк, кэпэр сылы музей сыһынан биллэриин таһынан, билиини ыраахан, уустук кэмэ музей дьыттар туста тэриитибэ, саага туһулуубут ордуктаах сыһыарыттан оноруулар-оруннаах дьон соһоох этини элэтин үөрэ иһитим”.

Кемпирионсийга мустубут дьон Сэтгэн Боло сиэнэ Анна Иннокентьевна Снепова (Боло) Санкт-Петербург куораттан кэпэр кытылыны ыһытын, иһэрэк икэ хоһооннох тыл элэтин сэртин иһитилэр: “Я донь, Иннокентия Сосновича Боло, Анна Боло в данное время по мему Снепова. Такое у меня есть брат Роман Иннокентьевич Боло, который на дан-

III республиканская краеведческая конференция “Чтения Боло”

Посвященная 110-летию выдающегося собирателя якутского исторического фольклора, археолога, этнографа, этнописателя, краеведа, историка, писателя, журналиста, общественного деятеля Дмитрия Ивановича Дьячкова.

ный момент проживает в Кыргыстане в городе Токмак” – дьон көсөһүн саҕалан, бэйэтин дьонун олохторуттан, хайдах кэни бу уһун сытар усталаһыгар Саха сиртэр төрүттэрин көрдөөн үлэни ыһытыт, аймахтарын булан биллэһитин, сүрдүк испитик көсөһүн, дьон сүрүбүн дьыт-тута. “Хому поблагодарить всех, кто участвовал в моих поисках, за теплый прием в Якутске. Я давно мечтала об этом дне и я вот здесь, на родине своего дедушки Сосно Боло, я очень горжусь этим и всем благодарна, кто участвовал в моей поездке.” – дьон махталын биллэртэ.

Иһилик баһылыга Л.В. Ефремова: “Улуус баһылыга А.Т. Ноговицын кэпэр 2016 сыл улууска “Музей сыла” биллэрииттэр олохуран, нөһүлүк баһылыга бусуларым быһыытынан, музей туһунан бэйэм санаабын тэриитик баһаарыт. Ойуулуун нөһүлүгэр 81 сыл анараа өтүтэр, 1934 сыллааха Сутуруулаах дьон нөһүлүктэн тэһини сылар алааһа Сэтгэн Боло бэйэти мусту, хомуйбут экспонаттарын туру-орат, музей тэриитэ сыдыабыта. Онон билини, Ойуулуун нөһүлүгэ, хомуйа, билини бэйэбит 2016 сыла музей сыла дьир буолуохтыгына, Ойуулуунна музей тэриитэн үлэһиттэ 82 сыла дьыттын сэт”.

Кемпирионсий үлэһ 5 хайысхаан арахан ыһытыла. Дьылааһагар Чурапчы улуутун сэрэ Тапта, Мөгө-Ханалас оройунарыттан, Дьоккуускай куораттан тийэ кэпэр кытылылар.

Семен ЖЕНДРИНСКИЙ.

Спорт

КУУРЭЭННЭЭХ КҮРЭХТЭННЭИЛЭРГЭ КӨРСҮНҮҮЛЭР

Быйыл 8-с төгүлүн ыһылар Чурапчы - Ытык Күөл сэлэтиэтири бэтэрээн спортсменнарын таһаарыстыа көрүһүтүтэр, ахсынны ый 10 күнүгэр А.И.Федотов аатынан элбэх функционнаах спортнай кэмпирионсий бэтэрээн сэрэгтэтих, өрө күүрүтүтүк буолан ааста.

Таһаарыстыа көрүһү аһааһыта спортсменнар парадтарынан саҕаланна. Чурапчы нөһүлүөтүн баһылыга С.А.Саргылаев, Чурапчы улуутун бэтэрээннэри сөбүдүн председатели М.Н.Матвеев, Ытык-Күөл сэлэтиэтири хамандатын салайааччы М.Е.Бондарев, Чурапчы улуутун бэтэрээн спортсменнарын сөбүдүн председатели Г.С.Платонов элэтиэтир, «Ким үчүгэй бэлэмнээх, тэрээһиннээх хаманда кыйдыт!» - дьон аһааһыттар. Спортсменнар парадтарын күрэхтэһи кылабынай судьуйага А.С.Дьячковский салайта. Маны В.К.Удмин «Чурапчы марша» ыһааһынан, ЧРСОЮ үөрэнээччилэрэ аэробика үлэһиттэрин

көрүһүтүтэр.

Эрдэттэн кэпэр-куор спортнай сааһа күрэхтэһиитэр араас көрүһүтүтэр сааһааһытынан бардылар.

Дуобат, сааһааһыт сүрүн судьуйаһынан П.Н.Калачев элэтиэти.

Сааһа ханас өтүтэр охууттар күрөс быдыаһылар, бэтэрээн таһаарыһаах кинириттэрин «Сана олох» редактор-дириэктэри А.А.Захаров нэһиэ-сааһааһа.

Оттон сааһа уна өтүтэр элбэх көрөһүннээх саха төрүт оонньууларын – ха-мыскаа, хабылык бэримэттэх оонньуулар эрээ-дэһи оонньооччулаах

чурчыллар буолулар. Көрүһөх, уһуучу оонньооччулардаах таагдалар тэһи сүх оонньууну көрдөрөн, бэримэттэн кыйтардылар. Хаамыска – эстафетага Чурапчыттан М. Дьячкова, А.Сергеев, Г.Нохтунский, М.Владимирова бэримэттэр 7 12 20, таагдалар - 11 57 44 доһоттэ. Онон чурчыллар таһаарыгар буолла.

Хабылык – эстафетага В.Коржик, К.Федоров, А.Мокшарев, Е.Винокуров бэримэттэр-11 52 16, оттон таагдалар-13 40 00. Урукку кэмтэргэ сааһааһыт, дуобат оонньууларыгар Тапта хамандата кыйар эбит буолуһуна, быйыл сааһааһа В.Александров, В.Федоров, М.Спиростин, У.Седилкина сааһааһа Чурапчы хаман-даты 6 5 : 3 5 оһоһаах кыйдыа. У.Седилкина

кыйтараннар, аһаан кыйылаахтык 21:18-ка буолла, ити көрүһүтэ Ытык-Күөл хамандата инники көрүһүтэ таһыта. Хамандата Г.Попова, А.Сыромятников бааллар. Хаамыска, хабылык бэримэттэх оонньуулар эрээ-дэһи оонньооччулаах чурчыллар буолулар. Көрүһөх, уһуучу оонньооччулардаах таагдалар тэһи сүх оонньууну көрдөрөн, бэримэттэн кыйтардылар. Хаамыска – эстафетага Чурапчыттан М. Дьячкова, А.Сергеев, Г.Нохтунский, М.Владимирова бэримэттэр 7 12 20, таагдалар - 11 57 44 доһоттэ. Онон чурчыллар таһаарыгар буолла.

Хабылык – эстафетага В.Коржик, К.Федоров, А.Мокшарев, Е.Винокуров бэримэттэр-11 52 16, оттон таагдалар-13 40 00. Урукку кэмтэргэ сааһааһыт, дуобат оонньууларыгар Тапта хамандата кыйар эбит буолуһуна, быйыл сааһааһа В.Александров, В.Федоров, М.Спиростин, У.Седилкина сааһааһа Чурапчы хаман-даты 6 5 : 3 5 оһоһаах кыйдыа. У.Седилкина

утарсааһытын 20 кыйаан, улахан таһуу буолла. Ол оһуугар дуобатка 5,5 : 4,5 оһоһаан, таагдалар таһаарыгар буолла, хамандата 3.Савина, М.Шуккина таһаарыһаах оһоһааһа таһаарылар.

Эстафетага 8-кыйа кыйытэх хаманданан сүүрүтэ Г.Нохтунский кыйыттаннар Чурапчы сэлэтиэтири хамандата кыйдыа.

Буолуһуна ыһыта 300 оһоһаах Тапта хамандата бастаа. 8-с көрүһүтэ кыйыттан аһаан 4:4, бүтүһүк көрүһүтэ ыһылаах-хабылаах Сааһааһа «истон» көмөтүн, 3-с партия түмүтүн, П.Ульяев кыйыттаннар Чурапчы хамандата 14: 16 кыйаан, «стафетага» кыйылаахтык күчү туура тутта, 2:1 Чурапчы таһаар.

Онон 9 көрүһүтэ түмүтүн, 13:15 аһааһынан Чурапчылар кыйдылар, көһөрүтэ сыдыаар дуобат хаалардылар. Олус тэрээһиннээх, эрдэттэн бэлэмнээх, олус элбэх көрөһүннээх, сэрэг күрэхтэһи буолан ааста.

Көхтөөхтүк көп көрүтэ, ыһыдыгыт дьонунар-сэрэгтэри Чурапчы нөһүлүөтүн дьаһалтага, күрэхтэһиини тэриһээччилэр махталыахтарын махталылар. Көрүһүтэтин судьуйаһага оһуу ыһы-та – Афанасий Афанасьевич Захаровка, күрэхтэһиин сэрэгтэригэр Михаил Ниславич Мокшаревка, күрэхтэһиини тэриһэрэ ойөөбүт МФСК, КСК бары үлэһиттэригэр, собулуубут сүрүн судьуйага, үтүө тэрээһиннээх Афанасий Семенович Дьячковскийга, бары күрэхтэһи бэтэрээн спортсменнарыттан махтал тыһаарын аһааһыт.

Кэпэр иһор Сана 2016 сылынан!

М.П. МАТВЕЕВ, Чурапчы нөһүлүөтүн председатели.

Сэргэх далаат

ДЫИЭ КЭРГЭНИ СОМОБОЛУУР КҮРЭХТЭНИИГЭ

Ахсынны 19 күнүтэр А.И.Федотов аялган спортивной комплексына "Биш ныгыт Россия" политической партии Чуричтыаагы савына уонна Чуричты кылылган дыахытаа тэрийиһиһиһи, "Мама, папа, я – единая семья" спортивной курх бодула.

Чурагны ТОС-тарилтын атгалы усна Чакыр, Болтоно нойлизгэртитэн — уосайа холбоон, 8 хамаанда күрэхтэст. Бу күрэхтэгийн дьээ кэргэнэ дьинээх спортивнай бырааһыныык буолта. Спортивнай дьээ күрэхтэри “Биш ныйыл Россия” партия Чурагчылаагы сайалта

политэблэтин сайгаанчы И.П. Уаров усина Р.А. Захаров элэрдэлэллэр. Курактэһини сыыл-сорута- дыа көргөн оруолун үрдэтти, чөл олобу пропагандалаһын, дыа көргөн маасабай спордунун дьарыктаһыыларын ситиһин. Хамандалар барыта сэттэ көрүлгө курактэстэр. Ол курдук, байыи билиһиннэрини, эргимтэтээк сүүрүү, хаббуктаах эстафета, дыа тутуута, көрөөх эстафета усина булука көрөөх курактэһини ыһыһылына. Курактэһини отус тынаһын сэх, көхтөөх буолла. Көрөн-нүлэр хамандаларыгар ыһыдан, курактэһэр дыа көрөттөрүн ыһыһыан-хаһыһыан ойөөгүтэр.

Тыңалынысқақ қағаздар кәсіпорында, тұлым маньик бұсқа: І-кы мұстаңы "Молодежный" ТОС (сал. П.В.Андронов) осықтосыра Василий Васильевич, Надежда Ивановна, қыыстара Лилиана Лукьяновна көрдігізге бұсқулар, кәсіпорыда сұрун бирік ЖҚ тежиздер туттарылына. ІІ-е мұстаңы Мурун Тыңалыныс ТОС (сал. В.П. Пухова) Алексей Константинович, Анастасия Ивановна, уоллара Эрик Поповтар ағаттындар иттені сварочный аппараты бұсқ туттулар. ІІІ-е мұстаңы "Спортивный" ТОС-тан (сал. А.Д. Рязан) Андрей Павлович, Ксения Владимировна уолна қыыстара Лилиана

Листинсепар тигистилэр. Кыттыбыг хас бирэни хамаада сыналах биринистэрини изаараддаһын үөрүүтүрү үлөөтү. Самыг кууэтэк ылдыааны атын "Монополия"? ТОС-тан Ирина Романовна Васильева ылаң, эмэ сыналах бирэни ылаң. Күрөккэлигэ көхтөөхкүк кыттыбыг дүө көргөттэри уолга тэрийсчнитэри көлөн илэр Сага дьылыннан ээрэстэллэбит; саага үүтөр сыл элэиэ элбэк ситиһилэи, үөрүүнү, дүө көргөзөннигэр дьолу аһалтын.

ИТАЛИЯ ЗАХАРОВА

Үйэттити

Дыарылуу билиги торообут-үскөбүт, саямшый сырдык өйлөбүлтөх дойдубут. Алаастыгылар араас күмүргө сахалыы куттаах сойуудон атыкыйбуттара. Сэбигэсэй быгыс сагана Дыарылуу "Миронов" катыас киниэ буолбута.

ЫЧЧАККА ХААЛАР ҮЙЭЛЭЭХ ӨЙДӨБҮННЬҮК

Капуос араас үрдүк көрдөрүүтүгөт. оройуонга бастама жана боросуна сүөһү тарбагыпта, кээн бурдук ыһар бааһыналарга, бастын сүүрүк аттарга, Бодонсугуу политикка киирер дйори, алга уонус сыгыарга дйери ичанынай оскуола маданыын, культу үлэсигистерэ. Ага дойду сэримтэ түмүктэммитин кэни, биэр сайын икэн этэстээк дйот курдук пааматынныгы биэр дойдутах тарылар ачан турорубуттар. Тырыбына дйон ашпырыбт: Алаас ортулар сөүлөтүр сиртэн чугас булан, атыгар оо-аймех сыланыыра, осоннуура. Сир астааччылар, сүөһү көрдөөчүлөр тохтоон сыланыан, көрөн аһааччылар. Алаастыгыттан бары көһөрүлүбүттэрин үрдүнөн, кадровой булчут С.М.Игнашев соротохун олорон сэрим кытылылаахтарын илгилэтин пааматынныкка бйаабыта. Быйыл кыайы 70 сылыгар Пудовтар аймех, Куоаб Ньукуйай сыдыаннара пааматынныгы өрөмүөнүүртэ белгилэабылгыт: Куорикка, тйа сирин араас нөһүлөктэригэр тарбаан олонууйбут сэрим кытылылаахтарын аймехтарын булан, кытылылааччы бу сайын Дьаарылтара пааматынныгы өрөмүөнүөтүбүт, кыахыт баарынан сана стелла туруордубут. Ага дойду уоттаах сэримигэр Дьаарылтаттан 25 саамай куннэригэр сылдыр элэр кийи гөройдуу охтубут. Оттон 20 кийи Кыайы кетеленен эргиллибиттэ, 10 кийи үлө фронттар Кыайыны уансыбыттар. Хорсун-хоогуу обугэлэриг аштарын үйөтүлэригэр, кийилэр оворбут үтүөлөр билигин дагыны улахан дйон сананыбыт: Ол кун сүтэрибиг биэр дойдутаахтарбын булубут, урдун куну-хойукуну санаастыбыт. Итигэн көрдөккө, кыра көлөкөстөн элбэх да кийи беран Кыайыны уансыбыт. Дьаарылтаттан Н.Н. Пудов сэримг ынрырлаан, Ильмень куөл кыртылылыттан садалаан, сэримин Берлигтэ рефестана автограф хааларан түмүктүүр. Кыайы 70 сылынан, Н.Н.Пудов оолоро, сөннөрө олорбут алааһыгар мэнэ тас туруордубут. Билигин элбиг, агабыт атын үрдүкүк тутабыт, кээн туттабын, оолоробуттар, сөннөрүбигитэр кэсибиг: История – үйөтөк. Баагар, манлык сэмэй баахтар кэер көлөнөкэ ойдобулу хааларан ийиктэре.

А.А.АКИМОВ ПУДОВА, Дьаарылтара

Акулина ПУДОВА, Дзырдыца,

Бишгэхэ суруйаллар

**УМНУЛЛУБАТ
УЧУУТАЛБЫТ КЭРИЭНГИГЭР**

Ааспыт субботага Саха АССР Үтүктөх учууталыцсорт тэлииннөх тэрийбэрчигтэ, тапталлаах фигуркут Поликарп Егорович Бараксанов төрөөбүт 85 сылыгар аһаммыт тууриннь киин улахан уола Владимир Поликарпович (ХИФУ доцента, билиминнэх тренер) саадальа, сүргэниэ тэрийбэ аһатта.

Манин дуобяг курорту бөлөхсө архасан, 60-гар, 70-гар дигери уонна 70-тан тажа саастаахтар 64 уонна 100 харахсаан дуобяга күөн көрүстүбүт. Ээр саастаах кырдыаастарга мавстар Иван Новгородов Чурагык чигин өссө биридэ эрлээтикти көмүскөт, курорд кууэттэх соһһь-оһһуларын И.Ефимовы уонна П.Кычаны иһик, үлүс мөөһөң халлаарда.

70-г'ар д'ири саясатларга дуобаны споруз артыбга оиослугуб Пашаев Вартамов босаата, Петр Калазев уонна Василий Федоров илвас, уиус тадыстылар. Оттон кырдыабастарга Семен Спелцов чемпион апыт ытта, Семен Пивовин

нэгдүгээр, 80-иашаа аасныг спортомен Дмитрий Лукин билигийн да бурсаагаар билээрэн, үнэ мнэгдээр табуула. Манна юуны куруктэгийнэ калтыгхтарын бэрэе багдран бэрэе, 100 хархастах дубеааа кавирсангиртэн салтан, килбэгж донно үгүү холобуру көрдөрнө. Түмүкэ кайыгхастарыг тагхын нас биирдин калтагхны кайыгхын уонга тэгнэгхитинг ахсын 3 мөхөөхтөн сагалтан, 8 мөхөөх дүрнэ солдубай бирин тутан үүрдүбүт.

Күрэхтэгийн үнүс түлмөрэр Владимир Поликарпович билигтін республикаға таргата сыйлар ГО дьон ооннуутун тулунан көпсөтө экранга көрдөрө. Ол илгилтгэн аны алта ураты хорсун дьон түбөснһөммит ГО-ға күрэхтэспит.Хотторбут туораан нһэр! Финалта Роман Седалицев миниги 3:0 ахсаанынан хотон, дуобат бу сага көрүтэр бастаы чемпион атын сүктэ, ону таһынан үс рекорд иһин Гани Владимиров алохтообут 5000 сапкубай сууммалаах харчылан бириһини тутта. Кини үөрүүтүгэр, сэдүбөҕа ооннуусктааһын олох да умнан, дыстии дьонки түтэ турда. Оттон билигит:“Бу аан дойдута саамай элбөх кини ооннуутор, саамай улахан бириһстэрлэх өй ооннуууттар – ГО-ға сааа олохорун улуйбут иһи.” – дьон санаага кэллбит.

Аны төлдүс түгүмөк Дьокускай куоракка бобулган эрэр норуот таптыыр ооньнуутугар-сидуобага күрөк буолла. Манна Хайахсып нэһиликтин бэргээхэй тэрийээччилэрэ Егор Денисов уолна Афанасий Алексеев ыһарыгыгарынан, Чурапчыны утары уон кыһытэк хаммакканы турордулар. Иккэ көрсүһүү көннүт-тэн Хайахсып холон, харыһап бириһийи туура тутан илдьэ барда.

Күрэхтэний түмэтэр, Баряхсановтар дьа жүргэн дубат кулуубутар уу орутар кулер болоттоһолор. Ошон тыштан сыгылар, максыйна ютэһэр дьон кулуутна кэһэн кофе нйэ-нйэ дубат, саахымат, го, ухсан сонньоон сайдан барьяхьтын сеп. Ошон бийиги – күрэхтэний кыттылаахтара Баряхсановтар дьа жүргөнү уонна П.И.Владимиров оҕолорутар улахан махталбытын тирдэбит.

Күрәтәһи ҡыттығына Петр
КАЛАЧЕВ

Т.Я. ПОПОВА,
Бахсы орто оскунатын нуучи
тылгар уонна литературатыгар
уоһутала.

